

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова Приймальної комісії,
Голова комісії з реорганізації НАУ,
в.о. ректора

Ксенія СЕМЕНОВА

«15» 04 2024 року.

ПРОГРАМА

ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ДО АСПРАНТУРИ

**зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок**

на здобуття наукового ступеня доктора філософії
(третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти)

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Освітньо-наукова програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

Київ – 2024

ПЕРЕДМОВА

Програма вступного іспиту за спеціальністю «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» відображає сучасний стан наукової проблематики в функціонуванні фондового ринку, фінансово-кредитній та страховій діяльності суб'єктів господарювання.

Завдання цього фахового випробування укладено з метою виявлення компетентностей (знань, вмінь, навичок), якими володіє кандидат на вступ до аспірантури для підготовки на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти з метою здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», тому включає перевірку підготовку здібностей за найважливішими навчальними розділами, знання з яких необхідні для подальшого навчання в аспірантурі: знання загальних концепцій та формування базових знань з теорії та практики фінансів, засвоєння закономірностей їх функціонування на макро-, мезо - і мікрорівнях, що відображає економічні відносини в процесі створення і розподілу фондів грошових коштів, а також вміння застосовувати набуті знання для розв'язання дослідних теоретико-прикладних фінансових завдань.

Вступний іспит складається з письмової відповіді на теоретичні та практичне питання з таких розділів:

1. Фінанси.
2. Фондовий ринок.
3. Банківська справа.
4. Страхування.

Зразок кваліфікаційного завдання вступного іспиту надано в додатку.

Розробники програми:

д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів,
обліку та оподаткування

Тетяна КОСОВА

д.е.н., проф., професор кафедри фінансів,
обліку та оподаткування

Надія АНТИПЕНКО

Програму вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» для підготовки на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти з метою здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) обговорено та схвалено на засіданні кафедри фінансів, обліку та оподаткування ФЕБА НАУ, протокол № 4 від 18 березня 2024 р.

Завідувач кафедри

Тетяна КОСОВА

I. ЗМІСТ ФАХОВИХ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

Тема 1. Фінанси.

- 1.1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів.
- 1.2. Генезис і еволюція фінансів.
- 1.3. Теоретичні основи та практичні аспекти формування та використання фінансів підприємств
- 1.4. Становлення та розвиток фінансової науки.
- 1.5. Фінансове право і фінансова політика.
- 1.6. Бюджет.
- 1.7. Бюджетна система.
- 1.8. Бюджетний дефіцит.
- 1.9. Державний кредит.
- 1.10. Місцеві фінанси.
- 1.11. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання.
- 1.12. Соціальні позабюджетні фонди.
- 1.13. Фінанси суб'єктів господарювання.
- 1.14. Фінанси домогосподарств.
- 1.15. Страхування.
- 1.16. Страховий ринок.
- 1.17. Фінансовий ринок.
- 1.18. Фінансовий менеджмент.
- 1.19. Міжнародні фінанси.
- 1.20. Фінансова безпека держави.
- 1.21. Фінанси країн з розвиненою ринковою економікою.
- 1.22. Фінанси Європейського Союзу.

Тема 2. Фондовий ринок

- 2.1. Сутність привілейованих акцій, причини їхньої популярності.
- 2.2. Сутність купонних, цільових та дисконтних облігацій.
- 2.3. Особливості випуску та обігу ОВДП та ОЗДП.
- 2.4. Муніципальні цінні папери: переваги та труднощі у розвитку місцевих позик.
- 2.5. Способи обчислення вартості та дохідності облігацій.
- 2.6. Сутність та цільове призначення термінових цінних паперів.
- 2.7. Основні етапи розвитку ринку термінових цінних паперів.
- 2.8. Види похідних цінних паперів (деривативів): порівняльна характеристика.
- 2.9. Взаємовідносини сторін термінової угоди: ф'ючерсних та опціонних контрактів.
- 2.10. Межі доходу та втрат сторін опціонних контрактів.

- 2.11. Типи та види опціонів: довгий кол, короткий кол, довгий пут, короткий пут.
- 2.12. Методи визначення вартості опціону (премії).
- 2.13. Класифікація учасників фондового ринку за різними ознаками.
- 2.14. Емітент: права та обов'язки. Інвестор: права та обов'язки.
- 2.15. Посередник: види наданих послуг.
- 2.16. Роль комерційних банків у становленні та функціонуванні фондового ринку України.
- 2.17. Національна депозитарна система України: мета, структура, функції, шляхи розвитку.
- 2.18. Незалежні реєстратори та їх роль у фондовій діяльності на початковому етапі розвитку ринку цінних паперів.
- 2.19. Торговці цінними паперами: статус, функції, перспективи.
- 2.20. Роль, функції та соціально-економічне значення спільного інвестування.
- 2.21. Фондова біржа: статус, роль, функції, проблеми розвитку в умовах глобалізації фондового ринку.
- 2.22. Аналіз розвитку фондових бірж України.

Тема 3. Банківська справа

- 3.1. Історія виникнення, сучасний стан та розвиток банківської системи.
- 3.2. Статус та основні напрями діяльності Центральних банків
- 3.3. Теоретичні та практичні аспекти банківської системи.
- 3.4. Створення і організація діяльності комерційних банків
- 3.5. Основні засади державного регулювання банківської системи.
- 3.6. Формування ресурсів комерційного банку.
- 3.7. Кредитний ризик і способи його мінімізації.
- 3.8. Особливості проведення банками активних операцій.
- 3.9. Основні показники ефективності діяльності банку
- 3.10. Економічний аналіз діяльності банків.
- 3.11. Узагальнююча оцінка діяльності банків.
- 3.12. Європейська банківська система.

Тема 4. Страхування.

- 4.1. Сутність, принципи та роль страхування.
- 4.2. Класифікація страхування.
- 4.3. Страхові ризики та їх оцінювання.
- 4.4. Страховий ринок. Права й обов'язки сторін у страхуванні.
- 4.5. Страхова організація.

- 4.6. Організаційні форми існування страховика.
- 4.7. Державне регулювання страхової діяльності
- 4.8. Особисте страхування.
- 4.9. Майнове страхування.
- 4.10. Страхування відповідальності.
- 4.11. Перестраховання.
- 4.12. Співстраховання.
- 4.13. Доходи, витрати страховика.
- 4.14. Прибуток страховика.
- 4.15. Фінансова надійність страхової компанії.
- 4.15. Оцінка фінансового стану страховика.

II. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Під час проведення вступного іспиту забороняється користуватись будь-яким допоміжним матеріалом.

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПИСЬМОВОЇ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1. Випробування проводиться письмово та оцінюється за 200-бальною шкалою.
2. Завдання (Екзменаційний білет) складається з чотирьох питань (1,2,3,4). Відповіді оцінюються від 35 до 50 балів за кожне питання:
  - а) за повну вичерпну відповідь на питання (завдання) екзаменований отримує від 42 до 50 балів;
  - б) за відповідь із незначними недоліками, або несуттєвою помилкою на 1,2,3,4 питання – виставляються від 37 до 41 балів за питання;
  - в) за неповну відповідь із незначними помилками - виставляється від 35 до 36 балів за 1,2,3 і 4 питання;
  - г) за відповідь зі значною кількістю помилок або за неправильну відповідь - виставляється по 0 балів за 1,2,3 і 4 питання;
3. Сума балів з усіх завдань являє собою підсумкову оцінку відповіді, максимальна кількість балів дорівнює $50 \times 4 = 200$ балів.
4. Оцінювання письмових відповідей здійснюється відповідно до європейських стандартів за такою шкалою:

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою
190-200	Відмінно
175-189	Добре
101-174	Задовільно
0-100	Незадовільно

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні

1. Господарський кодекс України: Закон України № 436-IV від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 01.07.2021).
2. Податковий кодекс України: Закон України №2755-VI від 02.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 17.07.2021).
3. Бюджетний кодекс України: Закон України від 20.09.2015 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/ed20150920#Text> (дата звернення: 27.08.2021).
4. Шеремет О. А. Фінанси для фінансистів: Підручник затверджений МОН України. К. : «Центр учбової літератури», 2019. 612 с.
5. Косова Т., Шевченко В. Вищий державний фінансовий контроль в умовах євроінтеграції України. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2018. № 1. С. 121–129.
6. Ярошевич Н.Б., Кондрат І.Ю., Ливдар М.В. Фінанси: Навчальний посібник. Львів: Видавництво «Простір-М», 2018. 298с.
7. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 01.07.2021).
8. Про банки і банківську діяльність: Закон України 07.12. 2000, № 2121-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 12.05.2021).
9. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 року № 2473-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text> (дата звернення: 24.08.2021).
10. Смерічевський С. Ф., Дятлова Ю.В. Банківська система України: стан, основні проблеми та підходи до вирішення Київ.: НАУ, 2015 URL:

звернення: 12.05.2021)

11. Косова Т.Д., Циганов О.Р. Банківські операції: Навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2008. 372 с.

12. Косова, Т.Д. Аналіз банківської діяльності: навчальний посібник для ст-ів ВНЗ. К.: Центр учбової літератури, 2018. 486 с.

Додаткові

15. Glushchenko O. V. Financial System: in Search of a New Paradigm. Actual Problems of Economics. 2015. № 9(171). P. 21–30.

16. Фінанси: методика розв'язання практичних завдань: навч. посіб. / Гуляєва Н.М., та ін.; за ред. Н.М. Гуляєвої. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 220 с.

17. Фінанси: Навчальний посібник в 2-х частинах/ Баранова В.Г., Волохова І.С., та ін.; за заг. ред. Баранової В.Г. Одеса: Атлант, 2015. – ч.1. – 344с

18. Рибак О.М., Комісарова П.О. Стратегія фінансової стійкості в умовах посткризових явищ. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*: зб. наук. праць. К.: НАУ, 2012. Вип. 34, С.140-148.

19. Рибак О.М., Парацій Х.В. Шляхи вдосконалення фінансового забезпечення підприємств в галузі поводження з побутовими відходами. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*: Зб. наук. пр. К.: НАУ, Випуск 38, 2014., С. 76 – 83.

20. Кузнецова С.А. Болгар Т.М., Пестовська З.С. Банківська система: навчальний посібник. К.: 2014. 400 с.

21. Банківська система: навчальний посібник / Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О. ; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.

22. Варцаба В.І., Заславська О.І. Сучасне банківництво: теорія і практика: Навч. посібник. Ужгород:Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 364 с

23. Рибак О.М., Пуськов Д. О. Реструктуризація проблемних кредитів банків в умовах кризових явищ. *Інноваційна економіка.: науково-виробничий журнал*. Тернопіль.;, 2020. №3-4 (83). С. 65-70.

24. Косова Т. Д., Терещенко О. В. Поведінковий підхід до регулювання економічних процесів на валютному ринку та їх моделювання. *Економіка та держава*. 2021. № 8. С. 47 – 52

25. Антипенко Н.В. Банківська система: навч. посіб./ Крилова О.В., Антипенко Н.В., Владика Ю.П., Волчанська Л.В. Дніпро: Пороги, 2020. 324 с.

26. Косова Т.Д., Ярошевська О.В. Фінансово-банківський механізм управління грошовими потоками суб'єктів господарювання. *Науковий вісник УжНУ*. 2017. Сер.: *Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Вип. 12. Ч. 2. С. 194-197.

27. Журавльова Т.О., Макаренко Ю.П., Турова Л.Л., Сірко А.Ю. Фінансовий менеджмент у банку: навч. посіб. Дніпро: Пороги, 2021. 360 с.

ДОДАТОК

Національний авіаційний університет Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА
фондовий ринок»
ВСТУПНОГО ІСПИТУ ТРЕТЬОГО (ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ДЛЯ ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ (PHD)

ВАРІАНТ № 1

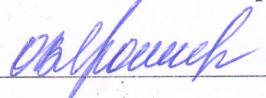
Теоретична частина

1. Загрози економічній безпеці держави та їх класифікація.
2. Нетрадиційні банківські операції та послуги.
3. Управління джерелами фінансування капітальних вкладень.
4. Практична частина

Задача

Розрахуйте можливі виплати двох страхових компаній по контрибуції за викрадений автомобіль вартістю 180 200 грн., який вони застрахували свого часу на суми відповідно 180 200 грн. та 160 000 грн.; франшиза стосовно викрадення у першого страховика була безумовною в розмірі — 5 %, у другого — умовною, в розмірі 8%.

Гарант освітньо-наукової програми
підготовки докторів філософії

 Оксана ЯРОШЕВСЬКА

“ _____ ” _____ 2024 р.